

రుద్రహృదయోపనిషత్

యద్బ్రహ్మ రుద్రహృదయమహావిద్యాప్రకాశితమ్ ।
తద్బ్రహ్మామాత్రావస్థానపదవీమధునా భజే ॥
ఓం సహ నావవతు ॥ సహ నౌ భునక్తు ॥ సహ వీర్యం కరవావహై ॥
తేజస్వినావధీతమస్తు మా విద్విషావహై ॥
ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥
హరిః ఓం ॥
హృదయం కుణ్డలీ భస్మరుద్రాక్షగణదర్శనమ్ ।
తారసారం మహావాక్యం పంచబ్రహ్మగ్నిహోత్రకమ్ ॥ ౧॥
ప్రణమ్య శిరసా పాదౌ శుకో వ్యాసమువాచ హ ।
కో దేవః సర్వదేవేషు కస్మిన్దేవాశ్చ సర్వశః ॥ ౨॥
కస్య శుశ్రూషణాన్నిత్యం ప్రీతా దేవా భవన్తి మే ।
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ పితా శుకమ్ ॥ ౩॥
సర్వదేవాత్మకో రుద్రః సర్వే దేవాః శివాత్మకాః ।
రుద్రస్య దక్షిణే పార్శ్వే రవిర్బ్రహ్మ త్రయోఽగ్నయః ॥ ౪॥
వామపార్శ్వే ఉమా దేవీ విష్ణుః సోమోఽపి తే త్రయః ।
యా ఉమా సా స్వయం విష్ణుర్వ్యో విష్ణుః స హి చన్ద్రమాః ॥ ౫॥
యే నమస్యన్తి గోవిందం తే నమస్యన్తి శక్కురమ్ ।
యేఽర్చయన్తి హరిం భక్త్యా తేఽర్చయన్తి వృషధ్వజమ్ ॥ ౬॥
యే ద్విషన్తి విరూపాక్షం తే ద్విషన్తి జనార్దనమ్ ।
యే రుద్రం నాభిజానన్తి తే న జానన్తి కేశవమ్ ॥ ౭॥
రుద్రాత్ప్రవర్తతే బీజం బీజయోనిర్జనార్దనః ।
యో రుద్రః స స్వయం బ్రహ్మ యో బ్రహ్మ స హుతాశనః ॥ ౮॥

బ్రహ్మవిష్ణుమయో రుద్ర అగ్నీషోమాత్కం జగత్ |
 పుంలింగం సర్వమీశానం స్త్రీలింగం భగవత్సుమా || ౯ ||
 ఉమారుద్రాత్మికాః సర్వాః గ్రజాః స్థావరజంగమాః |
 వ్యక్తం సర్వముమారూపమవ్యక్తం తు మహేశ్వరమ్ || ౧౦ ||
 ఉమా శక్తిరయోగో యః స యోగో విష్ణురుచ్యతే |
 యస్తు తస్మై నమస్కారం కుర్యాద్భక్తిసమన్వితః || ౧౧ ||
 ఆత్మానం పరమాత్మానమస్తరాత్మానమేవ చ |
 జ్ఞాత్వా త్రివిధమాత్మానం పరమాత్మానమాశ్రయేత్ || ౧౨ ||
 అస్తరాత్మా భవేద్బ్రహ్మో పరమాత్మా మహేశ్వరః |
 సర్వేశామేవ భూతానాం విష్ణురాత్మా సనాతనః || ౧౩ ||
 అస్య త్రైలోక్యవృక్షస్య భూమౌ విటపశాఖినః |
 అగ్రం మధ్యం తథా మూలం విష్ణుబ్రహ్మమహేశ్వరాః || ౧౪ ||
 కార్యం విష్ణుః క్రియా బ్రహ్మ కారణం తు మహేశ్వరః |
 ప్రయోజనార్థం రుద్రేణ మూర్తిరేకా త్రిధా కృతా || ౧౫ ||
 ధర్మో రుద్రో జగద్విష్ణుః సర్వజ్ఞానం పితామహః |
 శ్రీరుద్ర రుద్ర రుద్రేతి యస్తుం బ్రూయాద్విచక్షణః || ౧౬ ||
 కీర్తనాత్సర్వదేవస్య సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే |
 రుద్రో నర ఉమా నారీ తస్మై తస్యై నమో నమః || ౧౭ ||
 రుద్రో బ్రహ్మ ఉమా వాణీ తస్మై తస్యై నమో నమః |
 రుద్రో విష్ణురుమా లక్ష్మీస్తస్మై తస్యై నమో నమః || ౧౮ ||
 రుద్రః సూర్య ఉమా ఛాయా తస్మై తస్యై నమో నమః |
 రుద్రః సోమ ఉమా తారా తస్మై తస్యై నమో నమః || ౧౯ ||
 రుద్రో దివా ఉమా రాత్రిస్తస్మై తస్యై నమో నమః |
 రుద్రో యజ్ఞ ఉమా వేదిస్తస్మై తస్యై నమో నమః || ౨౦ ||
 రుద్రో వహ్నిరుమా స్వాహా తస్మై తస్యై నమో నమః |
 రుద్రో వేద ఉమా శాస్త్రం తస్మై తస్యై నమో నమః || ౨౧ ||
 రుద్రో వృక్ష ఉమా వల్లి తస్మై తస్యై నమో నమః |
 రుద్రో గంధ ఉమా పుష్పం తస్మై తస్యై నమో నమః || ౨౨ ||

రుద్రోఽర్థ అక్షరః సోమా తస్మై తస్యై నమో నమః ।
 రుద్రో లిङ्గముమా పీఠం తస్మై తస్యై నమో నమః ॥ ౨౩॥
 సర్వదేవాత్మకం రుద్రం నమస్కుర్యాత్పుథక్పుథక్ ।
 ఏభిర్మన్త్రపదైరేవ నమస్యామీశపార్వతీ ॥ ౨౪॥
 యత్ర యత్ర భవేత్సార్థమిమం మన్తముదీరయేత్ ।
 బ్రహ్మహా జలమధ్యే తు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౨౫॥
 సర్వాధిష్ఠానమద్వన్ద్యం పరం బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।
 సచ్చిదానందరూపం తదవాఙ్మనసగోచరమ్ ॥ ౨౬॥
 తస్మిన్నువిదితే సర్వం విజ్ఞాతం స్యాదిదం శుక ।
 తదాత్మకత్వాత్సర్వస్య తస్మాద్భిన్నం నహి క్వచిత్ ॥ ౨౭॥
 ద్వే విద్యే వేదితవ్యే హి పరా చైవాపరా చ తే ।
 తత్రాపరా తు విద్వైషా ఋగ్వేదో యజురేవ చ ॥ ౨౮॥
 సామవేదస్తథాథర్వవేదః శిక్షా మునీశ్వర ।
 కల్పో వ్యాకరణం చైవ నిరుక్తం ఛంద ఏవ చ ॥ ౨౯॥
 జ్యోతిషం చ యథా నాత్మవిషయా అపి బుద్ధయః ।
 అధైషా పరమా విద్యా యయాత్మా పరమాక్షరమ్ ॥ ౩౦॥
 యత్తదద్రేశ్యమగ్రాహ్యమగోత్రం రూపవర్జితమ్ ।
 అచక్షుఃశ్రోత్రమత్యర్థం తదపాణిపదం తథా ॥ ౩౧॥
 నిత్యం విభుం సర్వగతం సుసూక్ష్మం చ తదవ్యయమ్ ।
 తద్భూతయోనిం పశ్యన్తి ధీరా ఆత్మానమాత్మని ॥ ౩౨॥
 యః సర్వజ్ఞః సర్వవిద్యో యస్య జ్ఞానమయం తపః ।
 తస్మాదత్రాన్నరూపేణ జాయతే జగదావలిః ॥ ౩౩॥
 సత్యవదాభ్రతి తత్సర్వం రజుసర్పవదాస్థితమ్ ।
 తదేతదక్షరం సత్యం తద్విజ్ఞాయ విముచ్యతే ॥ ౩౪॥
 జ్ఞానేనైవ హి సంసారవినాశో నైవ కర్మణా ।
 శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠం స్వగురుం గచ్ఛేద్ద్యథావిధి ॥ ౩౫॥

గురుస్తస్మై పరాం విద్యాం దద్యాద్బ్రహ్మత్మబోధినీమ్ ।
గుహాయాం నిహితం సాక్షాదక్షరం వేద చేన్నరః ॥ ౩౬॥

ఛిత్వా౭విద్యామహాగ్రస్థిం శివం గచ్ఛేత్సనాతనమ్ ।
తదేతదమృతం సత్యం తద్బద్ధవ్యం ముముక్షుభిః ॥ ౩౭॥

ధనుస్తారం శరో హ్యోత్మా బ్రహ్మ తల్లక్ష్యముచ్యతే ।
అప్రమత్తేన వేధవ్యం శరవత్తన్మయో భవేత్ ॥ ౩౮॥

లక్ష్యం సర్వగతం చైవ శరః సర్వగతో ముఖః ।
వేధా సర్వగతశ్చైవ శివలక్ష్యం న సంశయః ॥ ౩౯॥

న తత్ర చన్యార్కవపుః ప్రకాశతే
న వాన్తి వాతాః సకలా దేవతాశ్చ ।

స ఏష దేవః కృతభావభూతః
స్వయం విశుద్ధో విరజః ప్రకాశతే ॥ ౪౦॥

ద్వా సుపర్ణౌ శరీరే౭స్మిజ్జీవేశాశ్చైవ సహ స్థితౌ ।
తయోర్జీవః ఫలం భుక్త్యై కర్మణో న మహేశ్వరః ॥ ౪౧॥

కేవలం సాక్షిరూపేణ వినా భోగం మహేశ్వరః ।
ప్రకాశతే స్వయం భేదః కల్పితో మాయయా తయోః ॥ ౪౨॥

ఘటాకాశమరాకాశౌ యథాకాశప్రభేదతః ।
కల్పితౌ పరమా జీవశివరూపేణ కల్పితౌ ॥ ౪౩॥

తత్త్వతశ్చ శివః సాక్షాచ్ఛిజ్జీవశ్చ స్వతః సదా ।
చిచ్ఛిదాకారతో భిన్నా న భిన్నా చిత్త్వహానితః ॥ ౪౪॥

చితశ్చిన్న చిదాకారద్భిద్యతే జడరూపతః ।
భిద్యతే చేజ్జడో భేదశ్చిదేకా సర్వదా ఖలు ॥ ౪౫॥

తర్కతశ్చ ప్రమాణాచ్చ చిదేకత్వవ్యవస్థితేః ।
చిదేకత్వపరిజ్ఞానే న శోచతి న ముహ్యతి ॥ ౪౬॥

అద్వైతం పరమానందం శివం యాతి తు కైవలమ్ ॥ ౪౭॥

అధిష్ఠానం సమస్తస్య జగతః సత్యచిద్ధనమ్ ।
అహమస్మీతి నిశ్చిత్య పీతశోకో భవేన్మృనిః ॥ ౪౮॥

స్వశరీరే స్వయం జ్యోతిఃస్వరూపం సర్వసాక్షిణమ్ ।
క్షీణదోషాః ప్రపశ్యన్తి నేతరే మాయయావృతాః ॥ ౪౯॥

ఏవం రూపపరిజ్ఞానం యస్మాన్తి పరయోగినః ।
కుత్రచిద్గమనం నాస్తి తస్య పూర్ణస్వరూపిణః ॥ ౫౦॥

ఆకాశమేకం సమూర్ధం కుత్రచిన్నైవ గచ్ఛతి ।
తద్వత్సత్వపరిజ్ఞానీ కుత్రచిన్నైవ గచ్ఛతి ॥ ౫౧॥

స యో హ వై తత్పరమం బ్రహ్మ యో వేద వై మునిః ।
బ్రహ్మైవ భవతి స్వస్థః సచ్ఛిదానన్ద మాతృకః ॥ ౫౨॥

ఇత్యుపనిషత్ ॥

ఓం సహ నావవతు ॥ సహ నౌ భునక్తు ॥ సహ వీర్యం కరవావహై ॥

తేజస్వినావధీతమస్తు మా విద్విషావహై ॥

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

ఇతి రుద్రహృదయోపనిషత్సమాప్తా ॥

Encoded by Sunder Hattangadi

Rudrahridaya Upanishad

pdf was typeset on August 30, 2023

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

